

Lexo 86,
Cavillo lib. 6
Commov. cap.
12. n. 12.

Quales franquezas han los Clerigos en judgar los pleytos spirituales.

Franqueados son aun los Clerigos en otras cosas, sin las que diximos en las leyes antes destas, e esto es en razon de sus juyzios, que se departen en tres maneras. Ca, o son de las cosas spirituales, o de las temporales, o de fecho de pecado. Onde de cada vna destas tres maneras mostro Santa Eglefia, quales son, e ante quien se deuen judgar aquellos que fueren demandados por qualquier dellas, e mostro: que aquellas demandas son spirituales, que se fazen por razon de fozmos, (1) o de primicias, o de ofrendas, o de casamiento, (2) o sobre nascencia de ome o de muger, si es legitimo, o non, (3) o sobre eleccion (4) de algun Perlado, o sobre razon de derecho de Patronazgo. (5) Ca como quier que le puedan auer los legos, segun dize adelante en el titulo que fable del; pero porque es de cosas de la Eglefia, cuentafe como por espiritual. E orrofi son cosas spirituales los pleytos de las sepulturas, (6) e de los Beneficios (7) de los Clerigos, e los pleytos de las sentencias, que son de muchas maneras, assi como descomulgar, e vedar, e entrededir, segun se muestra en el titulo, De

L E X LVII.

Sunt etiam clerici circa jurisdictionem privilegiati, quia causa spiritualis est per iudicem ecclesiasticum decidenda, ut decimarum, primitiarum, oblationum, electionis prelati, matrimonii, legitimacionis, juris patronatus, sepulture ecclesiastice, prebendarum, excommunicationis, suspensionis interdicti, limitationis diocesis, cuius provincie, vel diocesis Ecclesia sit, & super articulis fidei, sacramentis Ecclesie, vel alia simili causa. Hoc dicit.

- (1) De diezmos. Adde cap. tua, de decim.
- (2) De casamiento. Cap. 1. 10. dist. cap. causam matrimonii, de offic. delegat. cap. 1. in fin. de consang. & aff. cap. inter corporalia, de trans. Episcop. vel elect.
- (3) Legitimo, o non. Adde cap. lator. qui fil. sint leg. cap. tuam, de ord. cogn. & quid si questio sit in iudicio possessorio, & opponatur de illegitimitate, vide in cap. causam que 2. qui fil. sint legit.
- (4) Eleccion. Vide de election. per totum, & 96. dist. in cap. bene quidem, & per totum, & 11. quest. 1. cap. 2. de iudic.
- (5) Derecho de patronazgo. Vide in cap. quanto, de iud.
- (6) De las sepulturas. Intellige siue agatur actione realii, pro ipso usu funeris, vel personali ex promissione, ut declarat Abb. in cap. quanto, in fin. de iud. licet Ant. ibi voluit, quod si agatur personali, possit iudex laicus cognoscere; opinionem Abb. tenet ibi Decius, & huic opinionii favet ista L. generaliter disponens tam in iure patronatus, quam in iure funerandi.
- (7) De los beneficiis. Vide in cap. 2. de iud. & de prebend. per totum, & in cap. contingit, de arbitrii.
- (8) De qual Obispado. Adde cap. 1. 10. dist.
- (9) Sobre los articulos de la Fe. Adde cap. quoties 24. quest. 1. & cap. majores, de baptisim.
- (10) Los sacramentos. Adde cap. certum est, 10. dist. cap. 2. de iudic.
- (11) Semjantes. Ut in causa monachationis, vel alia quacumque spiritali causa.

L E X LVIII.

In causis temporalibus clericus convenitur coram iudice ecclesiastico: nisi in causa feudi, in qua conveni-

Lexo 87, Bolero tis, 2
J. A. n. 34.

las descomulgaciones. Otrofi pleytos de las Eglefias, de qual Obispado, (8) e de qual Arceedianadgo deuen fer, o de los Obispados, a qual Prouincia pertenescen. Otrofi son spirituales los pleytos que acaescen sobre los articulos de la Fe, (9) e sobre los Sacramentos. (10) E todas estas cosas sobredichas, e las otras semejantes (11) dellas, pertenescen a juyzio de Santa Eglefia, e los Perlados las deuen judgar.

L E Y LVII.

En quales pleytos temporales han franquezas los Clerigos, para judgarfe ante los Juyzes de Santa Eglefia, e en quales non.

Temporales son llamados los pleytos, que han los omes vnos con otros, sobre razon de heredades, o de dineros, o de bestias, o de posturas, o de auenencias, o de cambios, o de otras cosas semejantes destas, quier sea mueble, o rayz: e quando demanda vn Clerigo contra otro, (1) sobre alguna destas cosas, deuese judgar ante sus Perlados, e non ante los legos; fueras ende si el Rey, o otro Rico-ome, diessse tierra de heredad a Eglefia, o algun Clerigo que touiesse del: ca li tal pleyto como este le mouiesse alguno sobre ella, quier fuesse Clerigo, o lego, ante aquel deue responder, que gela dio, (2) o de quien la tiene,

Lev 6.
tit. 1.
lib. 4.
Rec.
Lev 5.
tit. 3.
lib. 1.
Rec.

tur coram feudi domino: sed & clericus laicum coram iudice convenit seculari, coram quo respondebit clericus, si reconueniatur. Item & coram iudice seculari clericus prosequitur causam ceptam contra laicum, cuius heres est. Item in causa evictionis clericus venditor defendit emptorem laicum coram iudice seculari. Hoc dicit.

- (1) Vn Clerigo con otro. Adde cap. 1. & cap. si diligenti, de foro comp. & in authent. ut cleric. apud prop. Episcop. colla. 6. & authent. clericos, C. de Episcop. & cleric.
- (2) Que gela dio. Adde cap. ceterum, de iud. & cap. ex transmissa, de foro comp. & vide L. fin. tit. 26. 4. part. & que ibi dixi; & ista est communis Doctorum opinio, quam Barbatius nifus fuit impugnare in dicto cap. ceterum de iud. per aliqua fundamenta non multum urgentia, & ejus opinio est contra text. expressum, in dicto cap. ex transmissa, & motiuis Barba. respondet Francisc. Curtius in suo tract. feudali, p. 7. versic. circa istam secundam regulam, & ibi si volueris poteris in princ. illius septimae partis videre 12. limitationes ad istam regulam, in quibus dominus feudi non erit iudex: dixi aliquas in dicta lege fin. sed an in bonis patrimonialibus temporalibus, quae habet clericus, subditus erit Principi seculari, in cuius regno tenet bona? Videtur, quod non, quia in talibus bonis gaudet clericus privilegio fori, ut tradit Oldrad. consil. 83. incipit, an Episcopus. Abb. in cap. qualiter 1. de iud. & in cap. constitutus, 1. not. de integ. restit. & Marianus Socin. in cap. sane, de foro comp. & facit L. decernimus, C. de sacrosanct. Eccles. Abb. etiam in cap. Ecclesia Sancta Mariae, col. antepen. de consil. dicit, quod statutum laicorum non potest disponere super bonis patrimonialibus clericorum; nam haec secundum eum non subiunguntur foro laicorum. Bald. etiam in lege si presbyter. C. de Episc. & cleric. vult, quod sicut per sententiam iudicis bona clerici non possunt applicari sifco imperiis: sic neque per sententiam legis: si tamen clericus impediret jurisdictionem Principis secularis, possit iudex secularis punire clericos; non in personam, sed in bonis, text. cum gloss. ibi in versic. vindicetur, & ibi Paul de Castro post Guilielm. in lege additio, C. de episcop. aud. vide in ista materia que tradit Guilielm. Benedic. in repetit. cap. Raynuntius, de testa. in parte, & uxorem nomine ades-

e non ante otro. Mas si el Clerigo demandare alguna cosa al lego temporal, tal demanda como esta deue fer fecha ante el Judgador seglar, (3) e si ante quel pleyto se acabasse, el lego a quien demanda, quisiere fazer otra demanda al Clerigo su demandador, alli deue responder,

(4) por aquel mismo jnyzio, e non se puede escufar, por la franqueza que han los Clerigos por razon de la Eglefia. Otrofi quando el Clerigo hereda los bienes del ome lego, e otro alguno ha demanda contra aquel lego, (5) por razon de aquel auer, o de dafio que ouiesse fecho,

Vela Fineri.
Ao. n. 20. et 30.
pag. 116.

lariam, in tertia decisione, ad fin. ubi tradit de bonis feudaliibus, in quibus clericus recognoscit superioritatem Principis secularis. An autem Princeps secularis possit clericos delinquentes de suo territorio expellere, videas Bald. in §. si clericus, de pace tenen. & ejus viola. ubi tenet, quod non; Guilielm. Benedic. in repet. cap. Raynuntius, de testa. in verbo, & uxorem nomine adelasiam, in 2. decisione allegat in contrarium, L. quicumque, C. de Episc. & cler. per quem text. dicit, quod curia Regis Francia pro crimibus laeae majestatis, fallax monet, fractionis salve guardie regie bannic clericos de regno quotiens delinquendo rei publica officium, sed periculosa sunt ista, & cavenda, & remittendi sunt isti suo iudici, ut dicit Bald. ubi supr. & vide L. 59. & 60. j. eodem.

(1) Ante el judgador seglar. Adde cap. si clericus laicum, & in cap. cum sit generale, de for. comp. cap. experientie 11. quest. 1.

(2) Alli deue responder. Habes hic, quod in causa reconventionis clericus respondet coram iudice seculari, & ista est communis opinio inter Doctores juris canonici, & civilis, ut tradit Decius in cap. at si clerici, in princ. num. 25. de iud. & istam opinionem tenet gloss. ver. Christus, in cap. convenior. 23. quest. 8. & secundum Joan. Andr. in dicto cap. at si clerici, hanc opinionem approbat antiqua consuetudo; & licet Abb. ibi num. 23. teneat contrariam opinionem post alios per eum ibi re-latos, ipse tamen ibidem, col. 11. num. 25. ad finem, fate-ritur, quod cum iste casus reddatur valde disputabilis ex tantorum Doctorum opinionibus, attendenda est consuetudo, quae est optima legum interpret, L. si de interpretatione, ff. de legib. cap. cum dilectus, de consuet. limita tamen ista L. & communem conclusionem, nisi reconventio fiat super causa spirituali, vel annexa spirituali: tunc enim remittenda est talis causa ad iudicem ecclesiasticum, cap. tuam, de ord. cog. cap. lator. qui fil. sint legit. gloss. in cap. cujus in agendo 3. quest. 8. Innoc. & communiter Doct. in cap. 1. de mut. peti. Abb. in dicto cap. at si clerici, in princ. col. 7. Item limita, nisi reconventio fieret de crimine etiam civiliter per text. in cap. unico, de cler. con-fug. in 6. & tenet Joan. Andr. & quasi communiter canonista, in dicto cap. 1. de mut. peti. Abb. in dicto cap. at si clerici, num. 20. col. 8. ubi Decius in dicto num. 25. dicit, istam esse communem opinionem, & reprobatur gloss. que contrarium voluerunt, quando de crimine ageretur civiliter ad poenam pecuniariam, in cap. multi 2. quest. 1. & in dicto cap. at si clerici, in princ. Item limita, nisi laicus injuriaretur clerico super aliquo, ut ipse convenus a clerico coram iudice ipsius laici, possit clericum coram ipso iudice reconvenire, quia talis fraus sibi non debet prodesse, L. 2. §. sed si agant, ff. de iud. cap. relatum, §. ad hoc, de jur. patron. & tenet Spec. tit. de reconvent. §. 1. vers. quid si laici: imo, & si istud non fieret in fraudem, vult Bald. in cap. 1. de contro. feud. apud paves. ter. ver. Item est ista gloss. in argumentum, quod si clericus agat de injuria sibi illata, vel de furto, vel alio maleficio, quod non possit reconveniri coram iudice laico, ex eo quod nullus privilegiatus agens de injuria, vel furto, vel alio maleficio sibi illato, potest reconveniri coram alias non suo iudice, per text. in d. §. sed si agant, unde & alia erit alia solemnis limitatio ad istam L. & opinionem communem; ut procedat quando ageretur per clericum de contractu, vel testamento, vel dominio alicujus rei, non quando ageretur de injuria sibi illata, vel furto, vel alio maleficio, super quo tunc cogita; quia Specul. tantum vult hoc procedere quando

fit in fraudem: & vide Bald. in authent. & consequenter, col. 3. vers. quid si clericus, de sent. & interlo. omni. jud. ubi in effectu ponit quasi omnia quae dicta sunt, & tenet idem quod in dicto cap. 1. de contro. feud. apud paves. ter.

(3) Demanda contra aquel lego. Id est, si lite coepta cum laico, moriatur laicus, cui clericus successit, quod tran-sit instantia in ipsum clericum, & tenetur respondere coram iudice laico, coram quo lis coepta fuit: & quod iste fit verus sensus hujus litterae patet, cum dicit, ha deman-da contra aquel lego; nam si laicus ante litem mortuus esset, non poterat dici, quod laicus impeteretur, quia neque petitio, neque processus fundari possent contra mortuum, L. de qua re. §. cum absentem, ff. de jud. L. in summa, ff. de re jud. L. pen. ff. qua sent. sine appe-lescin. L. cum quasi, ff. de fideicom. liberta. L. 15. tit. 22. 3. part. Ut ergo ista verba possint procedere, debet intelli-gi, quod ista lis mota fuit contra laicum viventem, & quia in isto sensu capi debeat ista littera, facit L. 23. & ibi dixi supr. eod. reprobatur ergo bic secundum istum intellectum opin. Ant. de Butr. & Abb. num. 12. ad fin. in cap. quia Gu. de iud. quos sequitur ibi Decius, & tenet etiam ibi Joan. de Imo. Bal. & Sal. in lege 1. C. si pend. app-mors inter. Ang. in lege tam ex contradibus, ff. de iud. Fel. in dicto cap. quia Gu. & approbat opinio contraria quam tenuit Ang. & Paul. de Castr. in lege heres absens, ff. de iud. Joan. de Imo. in lege si eum, col. pen. ff. de fideiuss. Francisc. de Aret. & Barba. in dicto cap. quia Gu. Paul. de Castr. & Ludo. Romu. in lege si constante, §. fin. ff. solut. mat. dicere autem, quod haec lex velit, quod etiam lite non coepta cum laico defuncto, haeres clericus conveniatur coram iudice seculari, est dicere quod absurdum, & contra conclusionem omnium Doct. Bar. & aliorum, in dicta lege heres absens, in princ. ff. de iud. gloss. in cap. clericum nullus 11. quest. 1. & Canonistarum in dicto cap. quia Gu. & contra text. in cap. 2. & 3. cap. experientie 11. quest. 1. neque testator possit gravare clericum heredem subiiciendo cum iudici seculari, secundum Bald. in lege 2. C. ut in poss. lega. & ad L. haeres absens, in princ. respondent Doct. quod intelligatur de privilegio specia-li, non de privilegio clauso in corpore juris, prout est istud: vel potest aliter responderi, secundum Archid. post Joan. de Fan. quod illa L. loquitur de privilegio loci, per quod veller eximi a loco, non de privilegio perso-nae, quod patet ex verbis ibi positus, ibi, & ubi, quae lo-caliter ponuntur, praeterea ibi loquitur de proprio privi-legio, & clericorum privilegium non est proprium, sed totius ordinis, & quod Alber. refert in dicta lege haeres absens, num. 1. determinatum fuisse Pergami per anti-quos, quod clericus succedens laico conveniri possit coram iudice seculari pro contradibus laici, cui successit, non potest stare, cum ex eo, quod bona laici jam sunt commixta cum patrimonio clerici, non dicuntur jam bona defuncti, L. sed si plures, §. filio, ff. de vulg. & pupil. L. 1. §. veteres, ff. de acq. poss. unde actor debet sequi forum rei, & non est ratio, cur ab ista regula recedere debeamus: verba igitur hujus legis restringenda sunt, & intelligenda, quando lis fuit coepta cum defuncto, ut dixi, & satis est, quod in hoc operetur, in casu ibi tanta diversitas est inter Doct. utriusque juris, & per hoc possit dici, quod instantia litis super bonis majoris caep-ta cum defuncto laico, transeat in clericum succeden-tem in majoria, per sup. dicta, & per text. & ibi Paul. de Castr. in lege si eum hominem, ff. de fideiuss. L. si opera-rum iudicio, ff. de op. libert. in contrarium tamen facit d. L. si constante, §. fin. ff. solut. mat. secundum intellectum

cho, tenuto es el Clerigo de fazer derecho, ante aquel Judgador seglar, do le faria aquel de quien hereda el auer, si fuesse bino. Eflo mismo seria quando algun Clerigo vendiesse alguna cosa al lego, mueble, o rayz: ca si otro alguno le mouiesse pleyto sobre ella, ante aquel Judgador seglar, le deve responder, e redrar, e sanar aquella cosa, ante quien faze la demanda al lego. (6)

Bart. ibi, cum talis clericus habeat iudicem proprium, & sic locum debeat habere, quod habetur in cap. clericum 11. quæst. 1. ista L. partitum multum facit pro prima parte; adverte etiam, quod Andr. de Iser. tit. que sunt rega. in parte contradiemum incestus nuptias, col. 2. dicit, quod si agatur contra tenentes bona proditoris, ut confitentur domino temporali, cui erat subditus, & tenens bona proditoris erat clericus, quod secularis iuxta cognoscat. arg. L. manichæos, C. de hære. & per contrarium, infra, de hære. que ab intest. def. quod dictum videtur carere ratione, & juridico fundamento, per supradicta, nisi forte clericus non contradiceret, & fateretur bona esse proditoris: adverte etiam, quod Bal. in lege fin. C. de edict. divi. adr. tollit. in versic. sed hic queritur, dicit, quod si sunt plures possessores hæreditatis, quibus universaliter deberet offerri libellus, quod si omnes essent laici, excepto uno, qui esset clericus, quod deberet agitare iudicium coram iudice seculari.

(6) Ante quien faze la demanda al lego. Adde L. venditor, ff. de iud. & glol. in cap. clericum nullus 11. quæst. 1. & Abb. in cap. fin. de empt. & vend. & vide latè, & elegantè per Socin. in consil. 91. 3. vol. incipit casus, super quo consilium postulat, in 7. dubio, ubi in hoc concludit idem quod habetur in ista L. & intelligit glol. dist. cap. clericum nullus, ita ut non sit in hoc contraria, prout à quibusdam allegatur: aliqui enim allegant illam glol. quod clericus veniens ad defensionem rei trahit actorem coram iudice ecclesiastico, prout fuit Joan. de Plat. in lege 2. C. de usurariis, & suscepto. lib. 11. Paul. de Cast. ubi refert Specul. in dicta lege venditor, ff. de re iud. in sensu verò contrario allegat eam Abb. in dicto cap. fin. vers. sed est dubium notabile.

L E X LVIII.

Causa hæresis, simoniæ, usurarum, perjurii, adulterii, ad separationem thori, divortii, sacrilegii, pertinet ad jurisdictionem Ecclesie. Hoc dicit.

(1) Hæresis. Istud est mere ecclesiasticum crimen, & in eo iudex secularis se non intromittit, respectu cognitionis: respectu tamen executionis, ad petitionem Ecclesie: sic, ut in cap. ut inquisitionis, §. prohibemus, ff. de her. lib. 6. in glol. 1.

(2) De usurariis. Super hoc fuit triplex opinio, prout tradit Fel. in cap. cum sit generale, post Abb. ibi, num. 17. de foro compet. col. 1. Prima, quod huius criminis cognitio semper sit ecclesiastica, nisi esset questio de solo calculo: hanc tenet Bal. in lege quotiens, C. de iud. Anch. in clement. 2. eod. tit. glol. & Imol. in dicto cap. cum sit. Secunda, quod semper sit mixta, hanc tenet Salic. in L. eos, §. fin. C. de usur. Archid. in cap. quid dicam 14. q. 4. & alii ibi relati à Fel. in cap. cum sit. Tertia, quod cognitio sit mixta solum ubi est questio facti, quam tenet Bart. & multi alii, quos ibi videbis per Fel. & ab ista, secundum Fel. non est tutum recedere per ea, quæ ibi

L E Y LVIII.

De los juyzios que pertenescen a Santa Eglefia por razon de pecado.

Todo ome que fuesse acusado de heregia, (1) e aquel contra quien mouiesse pleyto por razon de vsuras, (2) o simonia, (3) o de perjurio, (4) o de adulterio; (5) así como acusando la muger al marido, o el a ella, para partirse vno de otro, que non morassen en vno; o como si acusassen algunos que fuesse casados, por razon de parentelco, o de otro embargo que ouiesse, porque se partiesse el casamiento del todo: o por raz on de sacrilejo, (6) que se faze

latè traduntur per eum.

(1) De simonia. Allegat Joan. Andr. de simon. per totum, hoc crimen vult Abb. in dicto cap. cum sit generale, num. 20. quod sit mere ecclesiasticum, & secularis de eo non possit se intromittere: quia simonia dicitur hæresis, 1. quæst. 1. cap. altare, & cap. quoniam, de simon. & quia originem prohibitionis habet ab Ecclesia, Joan. de Imo. in dicto cap. cum sit, dicit, quod secularis potest punire simoniacum, lata sententia ab ecclesiastico, quem sequitur Joan. de Ana. in rubrica de simon.

(4) Perjurio. Procedit secundum Abb. in d. cap. cum sit, num. 21. col. 9. sive agatur de iuramento respectu fori poenitentialis, sive de renissione vinculi iuramentalis, sive dubitetur, an sit licitum, vel illicitum, & sic servandum, aut non servandum: in his enim cognitio tantum spectat ad iudicem ecclesiasticum. Si tamen agatur ad poenam transgressionis; dicit, quod uterque potest esse iudex, idem si agatur, ut iuramentum servetur, vel de eo excipiat, & iuramentum est validum secundum utrumque jus. Sed eo casu, quo iuramentum de iure civili non producit actionem, neque exceptionem cognoscit ecclesiasticus. Item, & secularis tenetur in hoc sequi iuramentum, videas ibi latus per eum, & de aliis in materia ista, & ibidem per Fel. col. 5. 6. & 7.

(5) Adulterio. Sequitur ista L. opinionem Joan. Andr. de qua per eum in dicto cap. cum sit generale, & in cap. cum ca. laicus, de for. competent. in 6. quod tunc crimen adulterii dicitur ecclesiasticum, quando agitur ad separationem thori matrimonialis, tene menti; quia Abb. in dicto cap. cum sit, col. 10. num. 23. vult, quod etiam ecclesiasticus possit punire adulterium, quatenus agitur ad aliam poenam citra sanguinem, allegat cap. de benedict. cum glol. 32. quæst. 1. & cap. 1. de offic. ordin. opinionem Joan. Andr. tenet Ang. in autent. sed bodie, C. de adult. confert. quod dicit beatus Chrysothom. 2. libr. de sacerdotio, col. 4. ibi, neque enim nobis facultas tanta à legibus data, ad delinquentes coerendos, &c.

(6) Sacrilejo. Adde dist. cap. cum sit generale, ubi quod istud crimen est mixti fori, & ex remissione quam facit ista L. ad tit. 18. infra eod. & signanter ex L. 3. ad fin. illius tituli, videntur in multis comprobari dicta Innoc. in dicto cap. cum sit, quæ latus prosequitur ibi Abb. col. 3. 4. 5. & 6. videlicet quando intervenit fraus, vel nullitas super contractu rei Ecclesie; quia & isti fraudantes Ecclesiam, possunt dici malefactores Ecclesie, iuxta dist. capitulum. cum sit, nisi dicas, quod ista L. & illa loquuntur quando intervenit vis, seu violentia, intrando res Ecclesie, dicta Innocent. & Abb. approbantur à multis: licet enim de re Ecclesie, vel clerici, laicus conveniatur coram seculari, secundum commun. opinionem Doctorum contra Abb. in cap. si clericus laicum, de for. compet. tamen in casibus specialibus habentibus rationem sacrilegii, vel quasi sacrilegii, volunt Innocent. & sequaces, quod etiam conveniatur coram ecclesiastico.

en muchas maneras, segun se muestra en esta Partida, en el titulo que habla, De los que roban, o entran por fuerza las cosas de la Eglefia: (7) todos estos pleytos (8) sobredichos, que nascen de estos pecados, que los omes fazen, se deuen judgar e librar por juyzio de Santa Eglefia.

L E Y LIX.

Por quales razones pierden los Clerigos las franquezas que han, e pueden ser apremiados por los juyzios seglares.

Vide Sab A Premiar pueden los Reyes, o los otros legos, que han poder de judgar en su logar dellos, a los Clerigos en algunas cosas. (1) Ca touo por bien Santa Eglefia, que si algun Clerigo por cobdicia, o por su atreuimiento quisiesse tomar poder por si, para ser Apostolico, (2) non seyendo elegido segund manda el derecho de Santa Eglefia, que a tal como este los Principes seglares lo pudiesse apremiar, e echarlo de aquel logar: e esto deuen fazer, desque lo fi-

zieren saber aquellos, en cuya mano fingo de rechamente el poderio para elegir. E otrofi quando algunos Clerigos fazen, o dicen alguna cosa, que sea contra la Fe Catholica, (3) para destruirla, o embargarla, e los que meten desacuerdo, (4) o fazen departimiento entre los Christianos, para partiros de Fe Catholica. Ca los legos gelo deuen vedar, prendiendolos, e faziendoles el mal que pudieren en los cuerpos, e en los aueres. Otrofi el Clerigo que desprecia la descomunion, (5) e fincare en ella fasta un año, puedelo apremiar el Rey, o el Señor de la tierra donde fuere, tomándole todo lo que le fallaren, fasta que venga a fazer emienda a Santa Eglefia. E non tan solamente pueden los legos apremiar los Clerigos en estas cosas sobredichas, mas aun en todas las otras, en que los Perlados demandaren sus ayudas, mostrando que non pueden complir sus sentencias contra ellos segund manda Santa Eglefia. (6) Ca en qualquier destas cosas sobredichas, pierden los Clerigos sus franquezas que ante auian, de no ser apremiados por juyzio de los legos.

LEY

dare, & sic per consequentiam cogere ad satisfactionem, quia non dimititur peccatum, &c. cap. cum tu. de usur. alius cognoscet iudex secularis, principaliter de satisfactione temporalis, si sit questio inter laicos, vel si clericus impetrat laicum; ita tradit Hostiens. in summa, de foro compet. vers. ex præmissis, ad finem: videmus tamen in prædicta iudices ecclesiasticos cognoscere etiam contra laicos de blasphemis, de divinationibus, & sortilegiis, quæ tamen crimina non continentur sub hac lege.

L E X LIX.

Rex, aut Princeps secularis per Cardinales requisitus, potest antipapam damnificare. Item hæreticos, & schismaticos, & per annum in excommunicatione existentes, & quoscumque alios clericos delinquentes infelicitatis, & arcere ad requisitionem iudicis ecclesiastici. Hoc dicit.

(1) En algunas cosas. Ortum habet hæc L. à notatis per glol. in cap. principes seculi 23. quæst. 5. quam glol. allegat pro notab. Alex. consil. 8. volum. 1. in medio, & Guillel. Benedic. cap. Raynunt. de testam. in verb. si absque liberis moveretur 2. fol. mibi 337. col. 4. num. 39. ad fin. ubi ipse ponit alium casum, vide etiam Speculatur. tit. de compet. iud. additio. §. 1. col. 2. vers. in quibusdam.

(2) Para ser apostolico. Adde cap. si quis pecunia, 79. dist. 11.

(3) Catholica. Adde cap. quo iure, 8. dist. 11. & cap. neque licet, 17. dist. 11. & cap. 1. 1. 23. quæst. 5.

(4) Desacuerdo. Adde cap. de liguribus, 23. quæst. 5. & cap. unicum, de scribinat. in 5.

(5) Despreciare la descomunion. Adde glol. & Abb. in cap. 1. ex. num. 24. de iudici. in dicto cap. principes seculi, & cap. rursus, & cap. quicumque 11. quæst. 1. cap. excommunicamus 1. §. qui autem, de hære. adde Hostiens. in summa, de cleric. excom. §. 1. vers. & si in sententia contumaces, & vide L. 32. tit. 9. j. ead. part. & que ibi dixi in glol. 2.

(6) Segund manda Santa Eglefia. Vide in dicto cap. principes, & cap. eod. 23. dist. 11. cap. Adrianus, 63. dist. 11. cap. excommunicamus, §. montantur, de heret. cap. 1. de offic. ordin.

L E Y LX.

Por quales cosas pierden los Clerigos las franquexas que han, e deuen ser degradados, e dados al fuero seglar.

Fallando (1) algun Clerigo carta del Apostolico, (2) o su sello, deique fuer fallado en tal falsedad, pierde la franquexa que han los Clerigos, e deuenlo degradar segun manda Santa Eglefia, e darlo luego (3) abiertamente al fuero de los legos, seyendo delante (4) el Juez seglar, e estonce lo puede prender, e darle pena de fallario. Pero su Perlado deue rogat (5) por el, que le aya alguna merced, si quisiere. E desta misma guisa deuen fazer al Clerigo, que denostasse a su Obispo, (6) e non le quisiesse obedescer, o lo asechasse (7) en qualquier manera; por lo mato. E esto mismo teria del Clerigo que fuesse fallado en heregia, e se dexasse (8) della, jurando que nunca mas en ella tornasse: e tornando a ella otra vez, deuenlo degradar, e darlo al fuero de los legos al Judgador seglar, que lo judgue luego, como merefice. E esto mismo deuen fazer, al que fuesse acusado de heregia, e se saluasse ante su Perlado, si

L E X LX.

Clericus falsans bullam apostolicam, aut suum Episcopum improperans, & ei est inobediens, vel si vitæ ejus infidat. Item in hæresim relapsus degradatur, & per judicem secularem puniatur ut laicus, & si falsat literas, aut sigillum regium, degradatur, & impressione calidi ferri in facie percussit ab ejus regno. Hoc dicit.

(1) Fallando. Ortum habet hæc L. à notatis per gloss. in cap. ad abolendam, de hæret. ad quam quotidie fit remissio, secundum Abb. in cap. at si clerici, in princ. col. 14. num. 17. de jud.

(2) Carta del Apostolico. Vide in cap. ad falsariorum, de crimin. fals.

(3) Darlo luego. Clericus degradatus statim efficitur de foro seculari, ut hic, & in cap. novimus, de verb. sign. ubi notat Abb. cap. 2. de penis, in 6. secus in deposito, ut infra L. proxim. & degradatio æquiparatur ultimo supplicio, vide Abb. in cap. quod sedes, de offic. ordin. col. antepen. & qualiter fiat degradatio clerici, vide per Specul. tit. de accusa. §. secundo loco videndum, ubi & videbis qualiter fiat restitutio degradati, & vide quæ habentur in cap. felix, cum sequenti, 15. quest. 7. & in cap. degradatio, de penis, in 6.

(4) Seyendo delante. Vide in dicto cap. novimus, de verb. signific.

(5) Rogar. Vide in dicto cap. novimus.

(6) Denostasse a su Obispo. Adde cap. si quis sacerdotum 11. quest. 1. gloss. in dicto cap. ad abolendam, in verbo, relinquantur, & gloss. in cap. fin. de test. cogend. gloss. tamen in cap. cum non ab homine, de judic. dicit, illud capit. procedere in incorrigibili, & idem voluit in dicto cap. novimus, de verb. signific. & gloss. in cap. si qui sunt 2. quest. 6. & ista pars tanquam mitior communiter approbatur per Doctores in dicto cap. fin. de test. cogend. & in dicto cap. cum non ab homine; quia durum est dicere, quod propter homicidium non tradatur curiæ seculari, ut in dicto cap. cum non ab homine, & quod propter simplex convitium illatum Episcopo traderetur immediatè, secundum Abb. in dicto cap. at si clerici, in princ. col. 15. neque obstat dict. cap. si quis sacerdotum, cum dicit, mox depositus curiæ tradatur; quia dicto illa (mox) quandoque intelligitur sum intervallo, L. sed si conditione, §. servus, ff. de hered. insti. cap. 1. ubi gloss. in verbo mox, 20. quest. 2. Decius in dicto cap. at si clerici.

despues fuesse fallado que tornava (9) en ella. Ca por qualquier destas maneras sobredichas, que dize en esta ley, deue ser dado el Clerigo al judgador seglar, luego que fuere degradado, que lo apremie, judgando contra el, que muera, o que aya otra pena segund el fuero de los legos. Otrouo quando algun Clerigo fuesse fallado, que fallasse carta, o sello del Rey, (10) deue ser degradado, (11) e hanlo de señalar con fierro caliente en la cara, porque sea conosciado entre los otros, por la falsedad que fizo, e despues deuenlo echar del Reyno, e del Señorío del Rey cuyo sello, o carta falso.

L E Y LXI.

Por quales yerros non deuen ser dados los Clerigos al fuero seglar, maguer sean degradados.

De gradados llaman a los Clerigos, a quien tuellen las Ordenes non Perlados, por grandes yerros que fazen: e quando acaciefse que algun Clerigo fiziesse otro maleficio, que non fuesse de los que son dichos en la ley ante desta, por que lo ouiesse a degradar; (1) así como si fuesse preso en furto, (2) o en homicidio, (3)

(7) Lo asechasse. Vide in dicto cap. si quis sacerdotum, & in cap. accusatoribus 3. quest. 5. & ut dixi in lege proxima, ad hoc, ut iste degradatus tradatur curiæ seculari, debet præcedere incorrigibilitas; & sic intelligunt Doct. communiter dictum cap. si quis sacerdotum; vide quæ dico j. L. proxim. in gloss. magn. dicit etiam Bald. in lege 1. §. cum patronus, in fin. ff. de offic. prefect. urb. quia miles conspirator degradandus est, & conspiratorum domus destruantur, §. conventicularis, & ibi Bald. de pac. jur. firm.

(8) E se dexasse. Et sic loquitur hic in hæretico relapso, qui degradatus sine ulla audientia traditur curiæ seculari, cap. super eod. de hæret. in 6. & in cap. accusatus, eod. titul. & vide in cap. ad abolendam, eod. tit.

(9) Que tornava. Vide in dicto cap. ad abolendam, de hæret. & cap. super eb. tit. in 6.

(10) Carta, o sello del Rey. Concord. cum cap. ad audientiam, de crimin. fals.

(11) Degradado. De gradatione verbali, non actuali, Abb. in dicto cap. ad audientiam, num. 2.

L E X LXI.

Si clericus deponatur pro furto, homicidio, perjurio, vel alio simili crimine, non debet tradi seculari foro, sed vivat ut clericus, & ut talis Ecclesiæ forum sortiatur; quod si fuerit incorrigibilis, & iterum delinquat, ita ut corporalem penam mereatur, dimittit eum Ecclesiæ, ut per judicem secularem puniatur. Hoc dicit.

(1) A degradar. De depositione intellige, non de actuali degradatione; nam quandoque appellacione degradationis intelligitur depositione verbali, Abb. num. 2. & Doct. in cap. ad audientiam, de crimin. fals.

(2) En furto. Habes hic, quod crimen furri, homicidii, vel perjurii, inducit depositionem, idem habes in cap. cum non ab homine, de judic. de quo L. ista sumpta est; & intellige nisi furum esset parvum, quia tunc non esset deponendus, Abb. in cap. tue, num. 1. de penis.

(3) Homicidio. Si tamen homicidium esset qualificatum, posset clericus actualiter degradari, ut tradit Abb. num. 39. post Petr. de Anchar. in cap. at si clerici, in princ. col. 16. de jud. idem Abb. in cap. 1. de homic. in fin. & in cap. novimus, num. 3. de verb. signif. Bald. in dicto cap. cum non ab homine, Barba. consil. 65. col. 1. vel. 1. Felin. in cap. 1. col. 16. de constit. & in cap. inquisitionis, col. 22. in princ. de accusa. Decius in dicto cap. at si clerici, in princ. col.

Partida I.

col. 23. n. 33 ad fin. ubi dicit, quod ista opinio habet magnam aequitatem, ut delicta puniantur debita pœna, & dicit illam vidisse servari Florentiæ. Adde etiam Archid. Floren. 3. part. tit. 27. cap. 4. col. fin. in fin. referentem temporibus suis Papam Martinum tradidisse curiæ seculari sacerdotem quandam, qui interfecerat sacrificam S. Petri, ut rapere posset bona sacrificæ, qui fuit occisus per judicem secularem, quamvis jurisperiti consulerunt non esse tradendum curiæ seculari, propter tale delictum. Episcopus etiam Calaguritanus hæc referens in sua praxi crimin. canonica. cap. 90. addit, & se audivisse a fidedigno Doctore Parisiensi, vidisse eum anno Dñi. 1530. Episcopum Parisiensem degradasse quandam sacerdotem ob valvas majoris Ecclesiæ Parisiensis, & tradidisse eum curiæ seculari, eo quod occiderat animo depradandi rectorum cuiusdam oppidi habitantem in Collegio, Eduñ. cujus ille famulus fuerat, ibique refert praticatam fuisse Hispani istam opinionem, anno Dñi. 1536. contra quatuor religiosos monasterii S. Augustini dictæ civitatis, qui diabolica suggestione decepti, provinciale suum occiderunt. Vide lasce ibi per eum multa in hoc dicentem, & referentem Arnaldum Albert. in cap. quoniam, de hæret. lib. 6. colum. 124. per multas, colum. examinantem quæstionem istam, & tandem dicentem opinionem contrariam esse communem. Item & Franc. de Aret. in dict. cap. cum non ab homine, dicit, contrariam opinionem contra Abb. & Anchar. esse communem, quam & ipse sequitur eodem. 9. Item ibidem Decius dicens opinionem communem veriorum, & tandem ipse Episcopus Calaguritanus dicit sibi videri, quod si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & scandalum populi, inde secutum visum fuerit iudicibus delegatis, vel ordinariis, sequendum esse opinionem Abb. & Anchar. quod hoc posset solum habere locum in Clericis primæ tonsuræ tantum, in sacerdotibus vero, & aliis clericis sacri ordinis, caset secundum communem opinionem judicandum, ut poteris ibi latius videre per eum, quæ distinctio an clericus sit in minoribus, vel in sacris, nullo jure probatur, forte motus fuit à solitis, in hoc fieri, ut tradit Guiliel. Benedic. in repet. cap. Raynuntius, de testament. super verbo, & uxorem nomine adelasiam, fol. mibi 89. Placitum mihi fuerat in questione tam ardua, & periculosa majori otio frui, ut ruminatis multum fundamentis utriusque partis, rectè aliquid ex mea sententia dicere potuissem: nunc in isto discursu non auderem à communi opinione recedere, quam tamen limitarem, in casu, quo per infidias clericus etiam sacerdos occideret, vel infidias paraverit ad occidendum Pontificem suum, per text. expressum in cap. si quis sacerdot. caus. 11. quest. 1. quem text. ut leg. supra proxima dixi gloss. & Doct. intelligunt data incorrigibilitate moventur, quia durum esset pro simplici convitio in prælatum, clericum actualiter degradari, & tradi curiæ seculari: quæ ratio cessat in homicidio prælati facti per infidias, & proditorie: ex quo apparet in causa illorum monachorum civitatis Hispaniensis rectè fuisse jubicationem, cum ille pater provincialis (illis subditis) esset loco Episcopi, ut tradit Abb. in cap. in singulis de stat. mona. & probat hoc etiam L. supra proxima ibi, o io asechasse en qualquier manera por lo mato. Idem crederem si sacerdos, vel alius clericus patrem suum, vel matrem occideret proditorie, quia sicut hoc voluit text. in dict. cap. si quis sacerdotum; in patre spirituali: videlicet prælato, sic & in patre carnali: cui ita filius teneret de jure gentium, L. veluti, ff. de just. & jur. & ex præcepto decalogi, exemplo Salvatoris nostri Jesu, de quo Evangelista dicit, & erat subditus illis Maria Virgini Matri, S. & putativo patri Joseph, ubi Ambrosi. super Lucam. in lib. 2. Lucæ, cap. 3. versicul. Et venit. Disce quid parenti-

bus tuis debeas, & post pauca, tu matri debes pudoris injuriam, virginitatis dispendium, partus periculum, matri longa fastidia, matri longa discrimina, cui miseræ in ipsis votorum fructibus majus periculum est: & cum ediderit, quod optavit, partu absolvitur, non timere. Quid anxios patres loquar pro filiorum profectu, & multiplicatos alienis usibus, census factaque agricolæ semina posterorum ætatibus profutura? Nonne pro his obsecra saltem oportet referri? Cur impio, patris vita prolixior, & communis patrimonii videretur angustior? Hæc Ambro. & quia in his magis est attendenda ratio naturalis, quam civilis, ut in simili dicit Innoc. & extollit istam rationem Abb. in cap. 2. de regu. neque hæc videtur ad illum text. extenso: sed tacite cautum videtur, gloss. notab. in cap. de tempo. ord. lib. 6. & tacite cautum intelligitur, quando eadem ratio reperitur, Bald. in Auth. quas actiones, colum. 2. C. de Sacrosanct. Eccles. leg. à Titio, in princ. ubi Jas. plura accumulatur, ff. de verb. oblig. & eadem ratione idem dicendum in profitore patriæ: quia in patria sunt parentes, & etiam Pontifex, L. veluti, ff. de just. & jur. limitarem etiam in casu, cap. 1. de homin. lib. 6. per illum text. quem bene inducit Abb. in dict. c. at si Clerici. Papa enim ibi in casu illo latet potestatem laicæ, & facit eum suum judicem extra istos casus, vel consulendus esset Papa: vel non recedendum in judicando à communi opinione, & si homicidium esset à clerico per infidias factum juxta c. 1. de homicid. in volum. decretalium, ex his quæ Joan. And. & communiter Doct. autique ibi tradunt, & tradit etiam Abulenfis Exod. cap. 21. ad finem, unde decretalis illa sumpta est, & pro communi opinione facit; L. ista partitarum ibi, fixesse otro maleficio, que no fuesse de los que son dichos en la ley ante desta, licet in puncto juris opinio, Abb. & Anchar. est satis substantialis, & adde cap. cum non ab homine, in quo Decius facit positivum fundamentum, responderi potest, quod text. ille cum dicit: super quibuscunque criminibus, est positum in consultatione, non in decisione: nam in decisione solum dicitur in furto, vel homicidio, vel perjurio, seu alio crimine fuerit deprehensus, & dicto (alius) facit positionem ejusdem qualitatis: non gravioris, cap. sedes de rescript. & multum est ponderandum, quod Papa in decisione non retulit illud verbum, super quibuscunque criminibus, & convenienter quidem, quia pro crimine hæresis, & falsitatis litterarum apostolicarum, & homicidii prælati, cautum est in canonibus clericum degradatum curiæ seculari tradi, unde cautè Papa in dict. cap. cum non ab homine, in decisione non dixit, super quibuscunque criminibus.

(4) Como clerigo. Adde dict. cap. cum non ab homine, & cap. dictum 81. dist.

(5) Non se quisiesse castigar, e fiziesse algun mal. Videatur hæc lex velle, quod ex sola perpetratione alicujus delicti post depositionem, ille dicatur incorrigibilis, & tradi posset curiæ seculari, quod secundum Abb. visum fuit velle Ant. in dict. cap. cum non ab homine, Abb. tamen ibi eodem. 9. num. 28. tenet, hoc non esse verum, cum talis incorrigibilitas debet elici per modum, in dict. cap. traditum, unde sunt tres gradus pœne, primus, quod deponitur, secundus, quod secuta incorrigibilitate excommunicatur, tertius, quod anathematizatur: nisi respiciat post excommunicationem: & si tunc velit redire, & penitentiam agere, adhuc est sub protectione ecclesiæ: & si contemnit omnes istos tres gradus, tunc compingitur per judicem secularem, & sic incorrigibilitas non elicitur ex simplici iteratione delicti, & dicta Abb. sequitur ibi Decius eodem. fin. intellige ergo istam leg. non se quisiesse castigar, scilicet, præcedentibus illis quæ dicuntur in dict. cap. cum non ab homine.

uenlo dexar (6) a los legos que lo judguen segun su fuero, e de alli adelante finca al fuero seglar.

L E Y LXII.

Como deuen los Clerigos ser honrrados e guardados.

Leys del tit. 3. lib. 1. R. 2.

Honrrar, e guardar deuen mucho los legos a los clerigos, cada vno segun su Orden, e la Dignidad (1) que tiene. Lo vno, porque son medianeros (2) entre Dios, e ellos. Lo otro, porque honrrandolos, honrran a Santa Eglefia, cuyos seruidores son, e honrran la Fe de nuestro Señor Jesu Christo, que es Cabeza dellos, por que son llamados Christianos. E esta honrra, e esta guarda, deve ser fecha en tres maneras, en dicho, e en fecho, e en consejo. Ca en dicho, non los deuen mal traer, nin denostar, (3) nin disfamir, Nin en fecho, matar, nin ferir, (4) nin desonrrar prendiendolos, nin tomados los suyo. Nin otrofi en consejo, aconsejando a otro que les faga estas cosas sobre dichas, nin atreuerse a aconsejar a ellos mismos, que fagan pecado, o otra cosa que les este mal. Onde qualquier que contra esto fiziese, sin la pena (5) que mereçe auer, segun manda Santa Eglefia, de uegela dar el Rey segun su aluedrio, acatando el verro que hizo, e el fazedor del, e a quien lo fizo, e el tiempo, e el lugar en que fue fecho.

(6) Deuenlo dexar. Neque requiritur alia actualis de- gradatio, ut patet ex illo, cap. cum non ab homine, ubi per Abb. num. 26. & 27. & ex cap. de liguris 23. quass. 5. Item etiam sine tali traditione data incorrigibilitate, ut dictum est, possit comprimi per iudicem secularem, ut habetur ibidem. Abb. & Decius in dist. cap. cum non ab homine, Abb. in cap. 2. de cleri. excomm. ministr. ultimo notat.

L E X LXIII.

Clerici sunt honorandi per laicos, dicto, facto, & consilio, quia Dei & hominum sunt mediatores, & contrafaciens puniunt. Hoc dicit.

(1) Dignidad. Hæc præminet dignitati regali 96. dist. cap. duo, in princ. & fin. & cap. solita, de maior. & obed. licet hodie per numerositatem vilescat dignitas clericorum, cap. legitimus, 93. dist. & clericus dicitur egregia persona gloss. in cap. 2. 14. quass. 2.

(2) Son medianeros. Johel. cap. 2. v. 17. plorabunt sacerdotes ministri domini, & dicent: Parce domine, parce populo tuo. & vid. in cap. nulli. 3. quass. 1. & in cap. ipsi sacerdotes 1. quass. 1.

(3) Denostar. Injuria facta clerico, dicitur atrox, L. si quis in hoc genus, & ibi Bald. C. de Episcop. & cleri. & qui persequitur sacerdotes dominum crucifigit, cap. nulli. 3. quassione 1.

(4) Nira ferir. Nolite tangere Christos meos, Psalim. 104. v. 15.

(5) Sin la pena. Adde ad hoc text. in cap. sulicis, verb. per hoc de penis, lib. 6. & vid. in cap. 2. de penis. & remiss. ubi Abb. quod licet imponatur penitentia illius cap. contra occidentem presbyterum, non tollitur punitio per iudicem secularem faciendâ.

TITULUS VII. DE RELIGIOSIS. In summa.

TITULO VII.

De los Religiosos.

A Spera vida de fazer, e apartada de los otros omes, escogen algunos, porque creen, que por ella seruiran a Dios mas sin embargo. E porque las riquezas deste mundo estoruan (1) aquesto, tienen por mejor de lo dexar todo, e figuen aquello que dixo (2) nuestro Señor Jesu Christo en el Euangelio: que todos aquellos que dexan por el, padre, o madre, o muger, o hijos, o los otros parientes, e todos los bienes temporales, que les dara ciento doble por ello, e demas vida que durara por siempre. E estos atales son llamados, Religiosos, porque cada vno dellos han reglas ciertas, porque han de biuir, segund el ordenamiento que ouieron de Santa Eglefia, en el comienzo de su Religion, e porende son contados (3) en la Orden de la Clerezia. E pues que en los dos titulos ante deste, auemos dicho de los Perlados, e de los otros Clerigos, conuiene aqui dezir destes Religiosos. E mostrar primeramente quales son llamados Religiosos, o Reglares. E que es lo que deuen prometer, quando resciben la Orden e la Religion. E en que manera la deuen rescibir. E en cuyas manos deuen fazer la profesion. E quanto tiempo deuen estar en prueua. E por que razon. E de que edad deuen ser para rescibir la Religion. E por que razones los pueden ende

(1) Estoruan. Sunt namque diuitiæ satellites voluptatum, ut tradit Ludo. Cartu. in prologo libri de vita Christi & vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram, Lucæ cap. 6. ubi Beatus Ambrosio. sic ait: Licet in pecuniariis copiis, multa sint lenocinia delictorum: plerique tamen sunt, etiam incentiua virtutum: quamquam virtus subsidia non requiritur, & commendatior sit collatio pauperis, quam diuitis liberalitas, & solet rerum abundantia, tanto magis à divino timore mentem solvere, quanto magis hæc exigit diversa cogitare, S. Gregor. lib. Moral. cap. 4. & si videris diuitem cunctis rebus omnino circumdatam: noli eum propter illa putare locupletem, propter quæ debet infelicem vocari: quia diuites quanto copiosius suis opibus ambiuntur, tanto onerosius vinciuntur. Chryostomus super Matth. homilia 14. colum. 7. & qui potuit modeste ferre diuitias, multo magis poterit etiam fortiter ferre pauperiem, Chryostomus super Matth. homilia 13. colum. 8. & nihil sic diabolus hominem subici facit, ut inhiare opibus atque habendi amore superari, Chryost. ibidem, & Ecclesiastici 11. v. 10. Si dives fueris, non eris immunis à delicto, imò & sanctis viris ipsa sua abundantia plerumque sit vehementer onerosa: quia hoc ipsum grauiter tolerant, quod festinantes ad patriam multa portant, Gregor. 22. lib. Moral. cap. 3. non tamen est peccatum habere diuitias, si adsint bona opera 30. dist. c. hoc scripsimus, tunc est peccatum, si propter eas iustitia deseritur, cap. habeat 12. quass. 1. vel cum homo in eis spem suam ponit, cap. sunt in Ecclesia 8. quass. 1. gloss. notabilis in cap. clericus 12. quass. 1. non cenlus, sed affectus in crimine est, dicit Ambrosio, super Lucam lib. 5. cap. 6. & diuitiæ bone sunt. Dummodo fiat ex eis misericordia, vide gloss. in cap. 1. 21. q. 1.

(2) Dixo. Vide Matthæi cap. 19. v. 29.

(3) Contados en la orden de la Clerezia. Vide in cap. duo sunt, genera. 12. quass. 1.

ende facar, o fallirse ellos della, e por quales non. E otrofi en que manera pueden passar de vna Orden a otra. E como los que fueren casados pueden tomar Habito de Religion. E como deuen biuir cada vno dellos, para guardar su regla.

L E Y L.

Quales son llamados Reglares, e Religiosos.

R Eglares son llamados, todos aquellos que dexan todas las cosas del siglo, e toman al-

L E X L.

Religiosus est, qui relicto seculo aliquam religionem ingreditur, & ejus observantiam promittit pro Dei seruitio: quia quasi religans seipsum, qui vero signo religionis accepto, in dominibus suis degunt viuentes de suo, quasi religiosi dicuntur, hoc dicit.

(1) Señal de orden, e moran en sus casas. Facit ad questionem, an commendatores, & milites Sancti Jacobi de Spata, & alii ordinum de Calatrava, & Alcantara, qui sunt in hoc Regno, gaudeant privilegio fori, saltem in criminalibus, ex quo enim isti omnes, jam hodie ducunt uxores, & viuunt sicut laici, videtur dicendum, quod non gaudeant tali privilegio, cum illi dicitur religiosi, qui profitentur tria vota substantialia regulæ, ut in cap. cum ad monasterium, de statu. regul. & tradit late S. Thomas 2. 2. questione 186. art. 3. 4. & 5. licet enim castitas dicatur, cum propria uxore, ut in cap. hæc scripsimus 30. dist. cap. Nicæna 31. distinct. cap. Deus 31. quass. 1. non tamen de tali castitate sentitur in voto religionis, ut in dist. cap. cum ad monasterium, & tradit D. Thom. 2. 2. quass. 186. art. 4. ubi & dicit, quod ad statum religionis requiritur abstractio eorum, per quæ homo impeditur, ne feratur totaliter in Dei seruitium: usus autem carnalis copule retrahit animum, ne totaliter feratur in Dei seruitium dupliciter: uno modo, propter vehementiam delectationis, ex cuius frequenti experientia augetur concupiscentia, ut & philoophus dicit tertio Ethicorum, & inde est, quod usus venereorum retrahit animum ab illa perfecta intentione, tendendi in Deum, allegat August. in proemio soliloquiorum, ubi dicit, nihil esse sentio, quod magis ex arte deiciat animum virilem, quam blandimenta femine, corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest: alio modo dicit S. Thom. propter sollicitudinem, quem ingerit homini de gubernatione uxoris, filiorum, & rerum temporalium, quæ ad eorum sustentationem sufficiant: unde Apostolus dicit, qui sine uxore est, sollicitus est, quæ sunt domini, & quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi: & quomodo placeat uxori, & ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, sicut voluntaria paupertas: unde sicut damnatus est Vigilantius, qui adæquauit diuitias paupertati: ita damnatus est Jovinianus, qui adæquauit matrimonium virginitati, hæc S. Thom. confirmatur: quia votum castitatis impedit matrimonium, cap. veniens, & cap. rursum, qui cleri. vel uenen. etiam si votum simplex: votum ergo castitatis in religione requiritur, non intelligitur de castitate conjugal: præterea isti non se totaliter emanciparunt seruitio Dei, sed quam plurimum in his etiam sunt mundi, ergo non debent gaudere dicto privilegio fori: quia ut dicit Innocent. in cap. significatibus, de offic. delega. & in cap. de mayo. & obediens cleric. ideo sunt exempti à jurisdictione Imperatoris, quia sunt res spirituales, & ex toto corpus, & animam deputauerunt seruitio Christi, igitur à ratione cessante, isti non debent gaudere dicto privilegio fori. Præterea, licet isti habeant certum modum viuendi approbatum à Sede Apostolica, non ex hoc inferitur, quod sint veri religiosi, u-

guna regla de Religion, para seruir a Dios, prometiendo de la guardar. E estos atales son dichos, Religiosos, que quiere tanto dezir, como omes ligados que se meten fo obediencia de su Mayoral. Así como Monjes, o Calonjes de Claustra, a que llaman Reglares, o de otra Orden qualquier que sea. Pero otros y a que bien como Religiosos, e non bien fo regla. Así como aquellos que toman señal de Orden, (1) e moran en sus casas, e bien de lo fuyo. E estos atales, maguer guardan regla en algunas cosas, non

ob hoc gaudere debeant dicto privilegio; ut tradit gloss. loquens in fratibus, & fororibus tertii ordinis, in Clementina 1. de religio. domi. & in Clementina cum ex eod. de sententia excommunication. & hinc est, quod lege Regia fuit sancitum, quod isti fratres, & forores tertii ordinis, qui in suis domibus, & bonis commorantur, quod contribute teneantur in collectis regalibus, & municipalibus, ut habetur in l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordinament. Regum, ut & dicit Bart. (seruari de consuetudine) in l. semper, ff. de jur. inuam. præterea si istorum status confideretur, potius videtur accedere ad vitam laicalem, quam ad ecclesiasticam: isti enim non seruant primò castitatem, omnino, seu continentiam, cum habeant uxores, neque paupertatem, cum habeant proprium: neque omnino seruire possunt obedientiam, qui cum habeant uxores, non habent omnino potestatem sui corporis, cap. non debet, de consanguin. & affin. unde in eis malè concordat vita actiua cum contemplatiua, cap. diuersi saluacis, de cleric. conjug. unde considerari debet in eis status, in quo maxime incallescunt, l. queritur, ff. de statu homin. cap. hermaphroditum 4. quass. 1. præterea, & facit text. in cap. duo sunt genera 12. quass. 1. ubi dicitur duo esse genera Christianorum: unum, quod est mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi, & orationi: & conuenit, quod cesset ab omni strepitu rerum temporalium, ut sunt clerici, & Deo deuoti, scilicet, conuersi, aliud genus sunt laici. Cum ergo isti non sint plene conuersi, ut dicit illa litera, cum involuantur magis negotiis secularibus, quam ecclesiasticis: igitur non possunt gaudere privilegio ecclesiastico: & per ista duo ultima fundamenta concludit Abb. in cap. 2. de foro compet. milites gaudentes, qui dicuntur milites S. Mariæ, non debere gaudere privilegio fori, quod & tenuit Frederic. consil. 145. Guillelmus de Monte Laud. in dist. Clement. cum ex eo. ubi & Petrus de Ancha. Joan. Calderi. consil. 56. incipit, quæsitum est à me utrum fratres de penitentia, ubi dicit, quod strictè non dicuntur personæ ecclesiasticæ, ita quod gaudeant privilegio canonis si quis suadente, & privilegio fori: adde & Bald. in l. officiales, C. de Episcop. & cleric. & in l. placet, C. de sacrosanct. Eccles. & in l. ne quidam, C. de testa. mil. notans per illam l. quod milites gaudentes, non gaudent privilegio clericorum: & ideo, quod teneatur ad collectas, confert ad prædicta, quod tradit Speculator tit. de statu monach. vers. 36. queritur: ubi concludit, quod sola promissio obedientiæ, nihil dicendo de castitate, & proprii renuntiatione, non inducit regularem professionem, etiam stante consuetudine: ex quo inferat ad dictos milites S. Mariæ, quod licet sint sub obedientia sui majoris, tamen viuunt cum uxoriibus in propriis domibus, & etiam de novo contrahunt, neque propriis careant, quæ eis licent, iuxta regulam à Sede Apostolica sibi concessam, quam Speculator dicit diligenter quandoque examinasse, præterea & Joan. Andr. in cap. veniens, de verb. signific. lib. 6. de iustis militibus, S. Jacobi de Spata in Hispania dicit esse laicos uxoratos: vides etiam per Socin. consil. 13. 1. volum. col. antepen. versic. & enim aduertendum, dixit etiam Bald. in aut. nisi rogat. ad fin. C. ad Trebel. quod substitutio, si sine filiis decessit-